



נאמני תורה ועבודה

כאמור צורך קיומי עבור מדינת ישראל, יכול וחייב להיות תפקיד מפתח לציבור הציוני-דתי הקלאסי - ציבור האמון על שילוב בין תורה לעבודה, בין ערכים יהודיים ופרטיקולריים לערכים ליברליים ודמוקרטיים, ובין מסורת למודרנה. אך לשם כך עלינו לחדול מלראות בעצמנו "מגזר" הדואג לצרכינו ולזכויותינו תוך כדי התכתשות מתמדת עם מערכות השלטון; מגזרים אנוכיים יש מספיק. יותר מכך, עלינו להפסיק לתפוס את רשויות המדינה כאילו הן מונהגות על ידי אחרים, מעין "מבוגר אחראי" שאפשר למרוד בו ולהתנכר אליו, והוא יישאר יציב וחזק. אנחנו, הציבור הציוני שמדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית יקרה ללבנו, אנחנו כולנו המבוגרים האחראיים - אין מישהו אחר. ממילא, עלינו להבין שאימוץ של נורמות חרדיות בתחום החינוך, ביחס למקומן של נשים בחברה ובנושאים נוספים, מחליש ואפילו מאיין את יכולתנו לקחת את האחריות הנדרשת מאיתנו, מתוך ברית גורל וייעוד עם החלקים האחרים בחברה, כדי להבטיח את המשך קיומה של מדינת ישראל.

תפיסת עולם זו, המבינה את עוצמת האתגר הפנימי שמולו ניצבת ישראל ואת חשיבותם של ערכי תורה ועבודה להתמודדות עם אתגר זה, היא מה שמניע ומקיים את תנועת נאמני תורה ועבודה של ימינו. בכל תחומי עיסוקינו - הן בשמירה על אופייה הציוני-דתי-ממלכתי של מערכת החינוך שלנו; הן בניסיונות לשנות את יחסי דת ומדינה בישראל כך שיאפשרו ליהדות לשמש דבק מאחד במקום מערכת כופה ומפלה; הן בהשמעה התמידית של קול יהודי-דתי-ציוני-דמוקרטי אחראי ולא מתבדל - בכל אלה אנו מונעים מכוח האמונה כי זיכה אותנו הקב"ה בנס הקרוי מדינת ישראל, וכי עלינו האחריות לשמור עליה מכל משמר.

שימשך להיות לכולנו חורף גשום ומבורך, תהלה נחלון

יכולה הייתה מדינת ישראל לאמץ גישה רב-תרבותית, המאפשרת למיעוט החרדי לשמר אורח חיים לא דמוקרטי באזורים "שלו", הרי שכיום, כאשר מדובר במיעוט כה גדול, מוכנות כזו מסכנת את צביונה הדמוקרטי של ישראל כולה.

המספרים הללו מבהירים כי אם החברה הישראלית חפצת חיים, היא חייבת לייצר "אמנה חברתית" חדשה בין כלל אזרחיה, יהודים ולא יהודים גם יחד. אמנה כזו צריכה לכלול מחויבות לנשיאה משותפת בנטל החברתי והכלכלי, עיצוב של מערכת חינוך המכשירה את כולם לנשיאה בנטל זה, ויצירת שוק עבודה המוכן להכיל את כלל הגוונים בחברה. היא צריכה לשקף את התפיסה כי הדמוקרטיה, לרבות שוויון זכויות ללא יהודים, היא הכלי היחיד שיאפשר לכולנו להתקיים ביחד, וכי הזהות היהודית, על כלל גוניה וביטוייה, היא הדבק המשמעותי שיכול ללכד אותנו בברית ייעוד אל מול האתגרים שאנו מתמודדים עמם. אם לא ניצור אמנה חדשה כזו, נהפוך עד מהרה למדינת עולם שלישי שאוכלוסייתה החזקה תנטוש אותה. מעבר להשלכות החברתיות הישירות של מצב זה, לא נוכל להמשיך לקיים מערכת ביטחוניית מודרנית ומתקדמת המסוגלת לתת מענה לאתגרים הביטחוניים שניצבים בפנינו.

למרבה הצער, לא מדובר בנבואות זעם המנותקות מן המציאות. מי שעוקב אחר מצבה של ירושלים, בירתנו הזנוחה, יכול לראות "קדימון" של אותו תהליך שעלול להתרחש במהרה במישור הארצי: גידול דרמטי של שיעור האוכלוסייה הלא יצרנית, מהמגזר החרדי ומהמגזר הערבי, הנסמכת על הקופה הציבורית; הקצנה וכפיית נורמות אנטי-דמוקרטיות במרחב הציבורי, ובעקבות זאת - נטישה המונית של אוכלוסייה חזקה (מבחינה סוציו-אקונומית) אל עבר מחוזות משגשגים יותר, חופשיים יותר ונטולי קונפליקטים.

ב"אמנה חברתית" החדשה הזו, שהיא

חדשות התנועה

את הסערה סביב הדרת הנשים, וגם את הוויכוח הציבורי הנוקב סביב הארכת "חוק טל" ואת ההטבות המוסוות שבקריטריונים לזכאות לדיור ציבורי - את כל אלה אפשר להסביר בצורות שונות. יש הטוענים שהציבור החרדי נופל קורבן ל"שנאת האחר", המלווה תמידית על ידי התקשורת, ולכן הוא מסומן כמקור כל הצרות בחברה הישראלית. זוהי למשל העמדה הכמעט רשמית של "מסבירנים" חרדים: "החילונים שונאים אותנו, כמו שהגויים שונאו את היהודים, ולא משנה מה נעשה". הסבר אחר, ונכון יותר לטעמי, יפנה את הזרקור לשינוי הדמוגרפי המהיר שעובר על מדינת ישראל. במהלך העשור האחרון הפך הציבור החרדי מקבוצת מיעוט קטנה לקבוצת מיעוט גדולה. אם נציץ לעתיד באמצעות מבט על ההתפלגות של תלמידי כיתות א', נגלה שבטווח הנראה לעין ציבור זה עתיד להוות כרבע מכלל הציבור הישראלי (כלל החינוך היסודי מורכב כיום מ-20% תלמידים השייכים לחינוך החרדי, 28% תלמידים השייכים לחינוך הערבי, ו-52% תלמידים השייכים לחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי; ובכיתות הנמוכות הפער מצטמצם עוד יותר). השינוי הדמוגרפי הזה מסביר מדוע מה שהיה ניתן בעבר - לאפשר לקבוצה לא גדולה לא לשרת ולא לעבוד (רק 38% מהגברים החרדים עובדים, ולמרבה הצער שיעור זה כמעט לא השתנה בעשור האחרון) - מעורר כיום אי-נחת גדולה. מספר הנושאים בנטל הצטמצם (ובהקשר זה לציבור הערבי יש מאפיינים הדומים לאלה של הציבור החרדי), אולם הנטל גדל, כך שסכנת הקריסה - בעיקר הקריסה הכלכלית, אך גם הביטחונית, בשל הקשר הישיר בין השתיים - נראית לעין. זו גם אחת הסיבות המרכזיות לזעם שמעוררים הניסיונות החוזרים ונשנים של גורמים בקרב הציבור החרדי לפגוע בשוויון הזכויות של נשים במרחב הציבורי, ובעיקר הכניעה של רשויות המדינה לניסיונות אלו. אם בעבר

עורך: אוראל שרפ

עריכת תוכן: רן חורי

מערכת: חנה אדלר, אליעזר באומגרטן, שאול ברט, חגית ברטוב, נעם דמרי,

תני וולפיש, רן חורי, משה מאיר, תהילה נחלון, רבקה רוזנר.

עריכת תמונות ועיצוב גרפי: דנה שחם עריכה לשונית: פילי נאור

כתובת המערכת: דובוב 7, ת"א 64732 טלפון: 03-6072739

דוא"ל: deot.ta@gmail.com

תמונת השער: Ruth Schreiber, Childhood Remembered

דעות

יוצא לאור בהוצאת נאמני תורה ועבודה ומרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות.

בתמיכת משרד התרבות והספורט

De'ot 55 December 2011 - February 2012
Ne'emanei Torah Va'Avodah & The Yaacov Herzog Center